

HISTORIK FÖR 100-ÅRIGA SUNDSVALLS-VÄSTERNORRLANDS BARNMORSKE-SÄLLSKAP

14 MARS 1987

Sundsvalls Barnmorskesällskap bildades den 15 mars 1887 av "tio inom staden verksamma barnmorskor". Föreningen skulle ha till uppgift att verka för "medlemmarnas höjande i moraliskt och intellektuellt avseende, förkovring i yrket samt bildande av en sjukkasse för medlemmar."

Till ordförande valdes Amalia Henriksson, ett uppdrag som hon hade i 34 år. Den första sekreteraren hette Anna Hydén, hon var föreningens sekreterare i 45 år.

I den första årsberättelsen som är skriven i mars 1888, tre månader före den stora branden, står att läsa: "Det är vist icke några stora ting som sällskapet utträttat under det gångna året, men vi känna oss glada över det som är, och måtte Gud fortfarande kröna detta anspråkslösa sällskap med framgång och välsignelse, att det i någon mån må fylla sitt ändamål."

På midsommardagen 1888 härjades Sundsvall av branden som ödelade stora delar av staden.

Om föreningens sekreterare som var stadsbarnmorska berättas, att hon tillbringade nätterna på dåvarande Högre Allmänna Läroverket, en byggnad som ej eldhärjades, detta för att befolkningen skulle veta var hon befann sig. Verksamheten var under det året "ringa eller för att icke säga ingen, då man ej hade några möten ifrån årsmötet i mars till den 4 december, då någon lämplig lokal ej fanns att tillgå."

Under en lång följd av år hölls möten varje månad, utom i januari. 1894 utbetalades den första sjukhjälp till en medlem med 6 kr i veckan, i två veckor. Förutom medlemmarnas årsavgifter förstärktes föreningens ekonomi med gåvor ifrån privatpersoner. 1897 hölls en basar som inbringade 640 kr, och 1921 fick föreningen 5.000 kr ur Bernska fonden.

Löne- och pensionsfrågor var då liksom nu föremål för ständiga diskussioner. En lön på 400 kr, jämte fritt husrum och vedbrand stadfästes genom lag 1911. Efter framställning till Sundsvalls hälsovårdsnämnd om fria anti-septikum för obemedlade patienter, samt fria bad för sällskapet medlemmar, beviljades detta för inom staden praktiserande barnmorskor.

Även "förkovringen inom yrket" har under åren tillgodosetts. Man engagerade olika föreläsare och vid tredje kvartalsmötet 1932 i Fränsta, "höll Dr Wersén ett lärorikt tal om di-givning, och visade en mjölkkurva över en patient han skött. Hur mjölken kunde stegras till det otroliga, blott man ej ger tappt."

Vid årsmötet 1936 gick vågorna höga på grund av den av Kungl. Maj:t tillsatta kommissionens förslag, att betala barnmorskorna en lön av 1.500 kr i månaden och taxornas borttagande. Möten hade hållits och diskussioner pågått. Ett extra ombudsmöte hölls i Stockholm. Sundsvalls barnmorskor representerades av sin ordförande Karolina Vikström och sekreteraren Fredrika Lannerhjelm. Vid årsmötet i Sundsvall hade sällskapet äran att som gäster se 11 barnmorskor ifrån Ångermanlands barnmorskesällskap. Vid middagen upplästes ett "versifierat kåseri" författat av sekreteraren Fredrika Lannerhjelm:

I vårt land finns en kår som är kunnig och stark
Som benämnes för: Barnmorskekår
Den får ej vara vek som det yrket har valt
Ty hon kallas när stunden är svår.

Hon får ej hava ro, både dagar och natt
Står hon redo till tjänst varje stund
Med en leende min och ett anlete gladt
Fast ej ögat på länge haft blund.

Hon skall trösta den vändande blivande mor
Hon skall inge förhoppning och tröst
Vara lugn om och oron i henne är svår
Ljuta mod i omgivningens bröst.

Hon skall vårda den lille med len kunnig hand
Hon skall sköta den nyblivna mor
Hon skall ge sina råd tills den lille fått tand
Och kanhända till dess han blir stor.

Och yrkets förtjänst var ej alltid så stor
Men hon klagade aldrig en gång
Kanske löneförhöjning jag får om jag gnor
Och tar dagen som lärkan med sång.

Men så började det växa som tät kantarell
Barnbördshus invid barnbördshus upp
Och dit in gick grevinna och fru och mamsell
Och vi stod där en arbetslös trupp.

Och i riksdan inlades en vänlig motion
Om att hjälpa barnmorskor och si
Att statsmakten tillsatte en hel kommission
Att betänka hur små vi kan bli.

Och de mäktiga bänkade sig och rådslog
Och de rev sig i glesnande hår
Att en ändring måst ske allesammans förstod
Men den gordiska knuten var svår.

Minsta möjliga lön måste barnmorskan få
Hennes möda är ej mycket värd
Vi tar taxorna bort för att hjälpa de små
Att se världen med mindre besvär.

Vi ger henne ettusenfemhundra i lön
Det är nog, räcker gladeligt till
Vi har gjort vad vi kan, vi har hört hennes bön
Hon får reda sig huru hon vill.

Nu blev barnmorskor brydd, det blev gny över lag
Och de slog en avvärjande gest
Och de samlades alla en dag till rådslag
Och förklara enhällig protest.

Det kan ej gå ihop, var ta skillnaden sen
Hon skall kläda sin syndiga kropp
Hon skall ständigt och jämt vara pyntad och ren
ifrån foten till docket på knopp.

Hon skall köpa sin mat, hon skall leja för tvätt
Och för stök och för skurning ibland
Ty av grovsysslor hålles ej huden så slät
Inga valkar får finnas på hand.

Hon skall giva sin skatt åt kommun och åt stat
Och pension får ej glömmas en gång
Blir hon sjuk är hon tvungen att läkare ha
Trasig tand måste också ha plomb.

Och till tusende andra utgifter finns håll
Hon står undrande hur det skall bli
Och bekymrad hon tänker på vatten och kål
Och på bönor och ärter och kli.

Det kan ej gå ihop hur hon vänder och snor
Kan ej fatta en sådan logik
Och på debet och kredit blir skillnan för stor
Vi måst börja med annan taktik.

Sällskapet 50-årsjubileum hölls i Sundsvall den 16 mars 1937. Föreningen bestod då av 32 medlemmar.

Vid årsmötet behandlades inte några diskussionsfrågor för att mötet skulle bli så kort som möjligt.

Jubileumshögtiden hölls på restaurang Runan. Festvåningen var dagen till ära dekorerad i de svenska färgerna.

Svenska Barnmorskeförbundets ordförande Dr Berglund ifrån Stockholm tillhörde hedersgästerna, likaså stadens läkare med damer, samt hedersledamoten Anna Hydén som var en av initiativtagarna till Sundsvalls Barnmorskesällskaps bildande, och dess sekreterare i 45 år.

Förutom sång och musikunderhållning, höll dåvarande överläkaren på Sundsvalls lasarett Doktor Richter: "ett med livliga applåder mottaget föredrag om blodsänkan."

Den efterföljande middagen bestod av gående smörgåsbord, rensadel och kalvstek samt efterrätt och kaffe. Varje medlem betalade 3 kronor och sällskapets kassa resterande 3 kronor för festmiddagen.

Arbetet fortsatte trots att festen var över. 1941 t.ex. togs ett beslut på att 20 öre per kilometer, skulle tas ut för cykelslitage, hos de patienter som barnmorskorna besökte för efterskötning.

1944 hölls Svenska Barnmorskeförbundets ombudsmöte i Sundsvall. För Sundsvalls Barnmorskesällskap var "detta allt igenom lyckade evenemang en ära, icke minst att barnmorskornas beskyddarinna H.K.H. Prinsessan Sibylla hedrade mötet med sin närvaro och gav den sin särskilt festliga prägel."

Nästa ombudsmöte inom länet hölls i Härnösand 1963.

Sundsvalls och Ångermanlands Barnmorskesällskap agerade vid ett flertal tillfällen gemensamt i löne- och organisationsfrågor. Ur 1948 års årsberättelse står att läsa: "I samråd med Ångermanlands Barnmorskesällskap beslutades att till landstinget ingå med begäran om att ordförande i länets båda föreningar skulle få närvara när frågor och spörsmål rörande barnmorskor behandlades.

Ett samgående av de båda föreningarna diskuterades vid flera tillfällen, men det dröjde så länge som till 1974 innan beslut fattades om en gemensam förening för Västernorrland. Vid ett gemensamt möte i Härnösand 19 oktober 1974 sammanslogs det år 1887 bildade Sundsvalls och 1898 Ångermanlands

Barnmorskesällskap till Västernorrlands Barnmorskesällskap. Ångermanlands dåvarande ordförande Anna Stina Ljungberg var ordförande vid det historiska mötet. Till ordförande i den nybildade föreningen valdes Mariann Wasserman, Matfors.

Nästa historiska årsmöte var vid SHSTF:s årsmöte i oktober 1976 när Barnmorskesällskapet ingick som en delorganisation i SHSTF. Barnmorskornas anslutning hade föregåtts av många diskussioner och utredningar.

1977 hölls åter ombudsmöte i Sundsvall. Denna gång var en av programpunkterna "Sex och samlevnad", där en grupp ur Gotlandsprojektet delgav den stora gruppen barnmorskor sina erfarenheter inom preventivmedelsrådgivning.

Året 1984 var ett år med både negativa och positiva nyheter. Landstinget Västernorrland beslutade om nerläggning av Härnösands BB, 7 st av våra kollegor fick lämna sina arbeten på BB, för andra arbetsuppgifter.

På hösten samma år offentliggjordes Barnmorskornas egen fond "Hilma Karlssons stiftelse". Förra barnmorskan Hilma Karlsson i Härnösand donerade avkastningen av sina tillgångar till stipendier för vidareutbildning av barnmorskor inom Västernorrlands län. Ett flertal barnmorskor har sedan 1985 erhållit bidrag ur fonden.

Framme vid 1986 fick ett 20-tal barnmorskor ifrån Västernorrland liksom landet i övrigt fira Svenska Barnmorskeförbundets 100-årsjubileum. Tre minnesrika dagar i Stockholm 9-11 maj, med Barnmorskeförbundets rika historia och föreläsningar under temat "Kvinnan - Barnmorskan - Samhället under 100 år".

Som fjärde lokalförening i landet firar vi den 14 mars 1987 vårt 100-årsjubileum.

Föreningen har under 100 år haft 9 st ordföranden:

Amalia Henriksson, Sundsvall	1887-1921
Karolina Vikström, "	1921-1942
Signe Ahlberg, Timrå	1942-1946
Rut Kjellin, Ånge	1946-1956
Agnes Henning, Stöde	1956-1965
Lilly Edsen, Kvissleby	1965-1973
Mariann Wasserman, Matfors	1973-1979
Astrid Söderholm, Sundsvall	1979-

Dessutom har många av sällskapet medlemmar deltagit i arbetet på ett förtjänstfullt sätt, och kan instämma i 50-årsjubiléets historik:

"Och har vi i barnmorskesällskapet utgjort en sammanslutning av varandra förstående kamrater, där god kamratanda alltid varit den härskande. Och kunna vi återblicka på den tid som gått med glada minnen och se framåt med ljusa förhoppningar."

Sundsvall 14 mars 1987

Astrid Söderström